

nem eladóban láthatjuk. Nem merik, nem akarják eladni a házat, az pedig az évtizedek során rommá válik. A negyedik ciklus utolsó novellájában, a *Portrait of an artist as an old man*ben, mintegy összegezve a kötetet, mégis imperatívusznak tűnik, nem csupán igénynek a megváltozott világ szembesítése múltjával: „A közöny guánó: kőkeményen tapad. Mindegy, nem tehetek mást. Ülök az asztalomnál. Véső és kalapács.”

SZALAI ZSOLT

(*Orpheusz Kiadó, Budapest, 2005,*
192 oldal, 1900 Ft)

KERESZTES ÁGNES:

Ügyetlen gyémántköszörűs

A verseskötet olvasása során meglehetősen ellentmondásos vélemény alakult ki bennem mind Keresztes Ágnes költészetét, mind pedig a kötetet mint a tekintélyes időt felölelő pálya bemutatására hivatott munkát illetően. Az 1969-ben megjelent *Halálad ellen* és az 1979-ben kiadott *Inga* című verseskötetek után (mindkettő a Szépirodalmi Könyvkiadó gondozásában jelent meg) az Orpheusz Kiadó most arra vállalkozott, hogy az 1937-ben született költőnő verseit egy kiadványba válo-

gassa. Nehéz megállapítani, mi volt a szerkesztői elv a nyolcvanöt vers kötetbe rendezésekor, ahogyan azt is, milyen szempontok alapján kerültek éppen ezek a poémák most együtt kiadásra.

A tartalomjegyzékre pillantva láthatjuk, hogy a versek nem kronológiai sorrendben követik egymást, hanem négy, cím nélküli „ciklusba” csoportosítva, ám a versek olvasásakor nem érzékeljük ezt a felosztást, mert a könyvben a költemények folyamatosan (még a keletkezési évszámot sem jelezve) következik egymás után. Ez megnehezíti azt a törekvésünket, hogy megismerjük Keresztes Ágnes nagymúltú költészetét. Egy ilyen jelentős alkotói időt bemutató válogatás esetén (a kötet legkorábbi verse 1979-ben, a legkésőbbi 2004-ben született) szerencsésebb lett volna, ha a szerkesztő vagy időrendi sorrendet követ, vagy pedig jól kivethető tematikai tagolást alkalmaz.

Tudatosabb válogatás után kevésbé lenne észrevehető a versek színvonalának ingadozása. Az az érzésünk támadhat, hogy a kevesebb több lett volna, mert elrejtette volna előlünk a gyengébben megformált verseket, valamint azokat a vers esztétikai szintjére nem emelkedő foszlányokat, melyek egy-egy hangulat vagy gondolat rögzítését célozzák. Keresztes ereje leginkább azokban a fájdalmasan őszinte, sokszor keserűen ironizáló versekben mutatkozik

meg, ahol a költői alakzatok spontán bravúrral történő és éppen ezért igen eredeti alkalmazásával rendkívül érzékletes ábrázolást valósít meg. Ezt a megindító kitérülést mint elkötelezett költői magatartást *Fűszoknyában az asztal tetején* című versében így fogalmazza meg: „Vetkőzőszám a vers, / magamutogató, mezítelen.”

Alaposabb elmélyedés után kísérletet tehetünk az említett négy verscsoport kohéziós erejének megragadására. A kötet első és egyben címadó verse az antik görög eposzokra jellemző invokációt juttatja eszünkbe. Soraiiban felsajlik egy önmagát jól ismerő, érett alkotó képe: „Nem könnyebb munkát kérek én, Uram, / de nagy képességet, vagy kis igényt, / mert így csak kudarcom tökéletes.” Az első tizennyolc vers falusi és nagyvárosi életképeket, nyomorúságos sorokat villant fel előttünk a költőnő szociális érzékenységéről tanúskodva, ugyanakkor mintha saját elvagyódását, a szegénységgel való küzdelmét is kiolvashatnánk belőlük. Az idő minden élön és élettelenen való hatalma érezhető ezekben a zömmel a nyolcvanas években írt versekben. A második csoport versei társadalmi,

erkölcsi mondanivalókat fogalmaznak meg, legtöbbször kiábrándult, cinikus hangnemben. Egy kiállítás, egy ünnepség, egy temetés vagy egy tévéhír szubjektív visszhangjai szólnak meg itt. A következő huszonkét versben a szerző figyelme önmagára irányul: személyiségének, sorsának, tévedéseinek elemzése révén igyekszik megbékélni magányával, és azzal a

gyöttrő, ám banális felismeréssel, hogy az én szabadsága mennyire korlátozott, létünk mennyire determinált.

Az utolsó, húsz versből álló ciklusban olvashatjuk Keresztes Ágnes legkiforrottabb alkotásait. Ószintén vall legbelső érzelmeiről, melyek szüleikhez, korán elveszített társához fűzik; a csendes emlékezésé, az álmoké, a halálé és a természet lírai ábrázolásáé itt a főszerep. A visszatekintés alkalmas arra is, hogy kirajzolódjon valamiféle ars poetica: „Költő élete lehet köztulajdon, / mert általában jól kijut nekik, / és a tisztességesen megírt bajokból / mások a magukét felismerik” (*Amit már régen meg akartam írni*).

P. DEBRECZENI MELINDA

(*Orpheusz Kiadó, Budapest, 2005,*
124 oldal, 1500 Ft)

